

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการปฏิวัติเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร โลกใหม่ไร้พรมแดน ซึ่งการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนได้มุ่งพัฒนาตนเองให้สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจและสังคมส่งผลให้เป็นคนที่มี "มองไกล คิดไกล ใฝ่ดี" การจัดการกิจกรรมจึงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะช่วยให้พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ บรรลุจุดประสงค์และคุณลักษณะของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาคือการรักษาสุขภาพอนามัย รู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือชุมชน ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ รักการทำงาน มีความรู้รอบตัว มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ภูมิใจในความเป็นไทยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 1) เมื่อสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกที่ผันแปรไปอย่างรวดเร็วซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างพร้อมที่จะยอมรับสภาวะ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายนอกมาปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตน แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ที่น่าภูมิใจ รวมทั้งวัฒนธรรมอันดีงามควบคู่ไปกับการพัฒนาให้เท่ากับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐบาลจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาของโรงเรียนต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน (มาตรา 43) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้การศึกษเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม – จริยธรรมในการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยเล็งเห็นความสำคัญและกำหนดแผนการปฏิรูปการศึกษา โดยวัตถุประสงค์ 6 ประการ ดังนี้
(กรมวิชาการ, 2542, หน้า 1)

1. เพื่อสร้างความเข้าใจความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบงาน ร่วมกันปฏิรูปการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวการจัดการศึกษา หมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. เพื่อนำศักยภาพการวิจัยมาเป็นกลไกในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียน การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ ผลการวิจัยใหม่ ๆ และการพัฒนาครูให้มีศักยภาพเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยของศึกษานิเทศก์ คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ มีผลงานทางวิชาการหรือผลการวิจัยด้านการเรียนรู้ มีศักยภาพในการถ่ายทอดวิธีการจัดการเรียนรู้และเป็นพี่เลี้ยงของเพื่อนครู
4. เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีวิสัยทัศน์และศักยภาพในการบริหารจัดการโดยองค์รวมของสถานศึกษา เอื้ออำนวยให้การสนับสนุนทั้งกำลังกายและทรัพยากรให้ครูได้มีเสรีภาพในการคิดสร้างสรรค์ การค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาผลงานด้านการเรียนรู้ประสานกับสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณภาพการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและพัฒนาโรงเรียนสู่ระบบการพัฒนาคุณภาพ
5. เพื่อนำศักยภาพของศึกษานิเทศก์ คณาจารย์และบุคลากรทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาช่วยเหลือ ประคับประคองการทำงานของครูและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
6. เพื่อผนึกกำลังในหน่วยงานทุกพื้นที่การศึกษาร่วมกันสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยงานและองค์กรพัฒนาหลักสูตร ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือประวัติศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2435 – 2507 มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า การศึกษาได้จัดตั้งมาตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานีแต่เป็นการศึกษาแบบโบราณซึ่งเจริญสืบต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ดังนั้น การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนหรือสำรวจความถนัดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี (มาลี จุฑา, 2542, หน้า 27) ทำให้ผู้เรียนค้นพบตนเองและเลือกเรียนวิชาในกลุ่มที่ตนเองถนัดและมีความสามารถอย่างแท้จริง

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเรือนที่เข้มแข็ง ในสังคมประชาธิปไตย ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในเรื่องประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์โลก ภูมิศาสตร์ไทย ภูมิศาสตร์โลก

การเมืองการปกครองของไทยและในโลก เศรษฐกิจของประเทศไทยและของโลก รวมทั้งศาสนา และจริยธรรม เพื่อส่งเสริมศักยภาพการศึกษาในชั้นสูง ให้เป็นพลเมืองดีและให้เข้าใจในสังคมไทย และสังคมโลก

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่งในการให้การศึกษาแก่พลเมือง เพราะเป็น วิชาที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสังคม ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิชาสังคมศึกษาก็เพื่อที่จะอบรมผู้เรียน ให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน รู้จักและเข้าใจสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ รู้จักหน้าที่และการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักตัดสินใจในทางที่ถูกต้องตลอดจนรู้จักการวางแผนในอนาคต ด้วยเหตุนี้วิชาสังคมศึกษาจึงได้รับการจัดให้อยู่ในประเภทวิชาสามัญไว้ในหลักสูตรทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

หลักสูตรสังคมศึกษาในแต่ละยุคแต่ละสมัยย่อมแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพราะจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของประเทศไทย จึงได้รับการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับยุคและสมัยเรื่อยมา โดยแต่เดิมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของประเทศไทยไม่ได้อยู่ในรูปวิชาที่จะต้องสอนโดยตรง แต่จัดเป็นเรื่องนอกหลักสูตร กล่าวคือ ทำเป็นครั้งคราวตามแต่เหตุการณ์และความเอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอน คือการฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีศีลธรรมเพื่อเป็นหลักประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตในสังคม ต่อมาเมื่อมีการจัดการศึกษาตามแผนปัจจุบันขึ้นวิชาสังคมศึกษาจึงบรรจุไว้ในหลักสูตรให้เป็นวิชาหนึ่งที่มีครูทำหน้าที่สอน (กรมวิชาการ, 2513, หน้า 141 – 142)

ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้องเรียน ทั้งนี้เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วย การอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้พลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม โดยการให้ผู้เรียนเกิดความเจริญอกงามในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1)

1. ด้านความรู้ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระความคิดรวบยอด ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษาและสิ่งแวดล้อม ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น โดยการจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการ

2. ด้านทักษะและกระบวนการในการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้เรียน จะได้พัฒนากระบวนการต่าง ๆ จนเกิดทักษะกระบวนการดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะการคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความหมาย การวิเคราะห์หลักการและการนำไปใช้ ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ทักษะการแก้ปัญหา ตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสวน เช่น ความสามารถในการตั้งคำถามและการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐานและการสรุปหลักการ

2.3 ทักษะด้านการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้โดย การอ่าน การฟังและการสังเกต ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด การเขียนและการนำเสนอ ความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลาและการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้

2.4 ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้งและแก้ปัญหากลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่า ในการทำงาน รู้จักวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองของศาสนาและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

4. ด้านการจัดการและการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติ ที่ได้รับการอบรมมามีนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะพบว่า ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมวัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอด

เวลาในฐานะที่เป็นพลเมืองและยังให้นำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมของศาสนามาพัฒนาตนเองและสังคมได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) จึงเล็งเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงและพัฒนาความรู้ความสามารถของครูผู้สอนอันนำไปสู่ผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี เพื่อให้สอดคล้องกับการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอนและขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยคาดคะเน ผลของการวิจัยไว้ล่วงหน้าให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศต่างกัน จัดการเรียนการสอนต่างกัน
2. การจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน จัดการเรียนการสอนต่างกัน

3. การจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดชลบุรี ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน จัดการเรียนการสอนต่างกัน

4. การจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดชลบุรี ที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน จัดการเรียนการสอนต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง ประสิทธิภาพและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 179 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 149 คน ได้จากการสุ่ม แบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 เพศ

- 2.1.1.1 ชาย
- 2.1.1.2 หญิง
- 2.1.2 วุฒิการศึกษา
  - 2.1.2.1ปริญญาตรี
  - 2.1.2.2 ตั้งแต่ปริญญาโท ขึ้นไป
- 2.1.3 ประสบการณ์การในการสอน
  - 2.1.3.1 ต่ำกว่า 10 ปี
  - 2.1.3.2 ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป
- 2.1.4 ขนาดของโรงเรียน
  - 2.1.4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก
  - 2.1.4.2 โรงเรียนขนาดกลาง
  - 2.1.4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

2.2 ตัวอย่าง ได้แก่ การจัดการเรียนการรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูในจังหวัดชลบุรี ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 2.2.1 ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้
- 2.2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้
  - 2.2.2.1 ด้านความรู้
  - 2.2.2.2 ด้านทักษะและกระบวนการ
  - 2.2.2.3 ด้านเจตคติและค่านิยม
  - 2.2.2.4 ด้านการจัดการและการปฏิบัติ
- 2.2.3 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนรู้
- 2.2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์อันเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายเร็วขึ้นและยั่งยืน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยแบ่ง

พฤติกรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.1 การเตรียมการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการล่วงหน้าของครูผู้สอน ก่อนปฏิบัติการสอน เช่น ศึกษาหลักสูตร วางแผนการสอน จัดทำแผนการเรียนรู้ เตรียมเนื้อหา เตรียมกิจกรรม เตรียมสื่อการเรียนรู้ เตรียมเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.2 การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพการณ์หรือการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายและยั่งยืน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์อันเป็นผล ให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนรู้

1.3.1 การผลิตสื่อการเรียนรู้ หมายถึง การจัดทำหรือจัดหาสื่อ เพื่อให้ ผู้เรียนได้ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.2 การใช้สื่อการเรียนรู้ หมายถึง การนำเอาสื่อการสอนที่มีอยู่มา ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสมและสัมพันธ์กับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียน บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.4.1 การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดคุณลักษณะ หรือ สมรรถภาพของบุคคล โดยใช้เครื่องมือในการวัดผล ผลของการวัดเป็นจำนวนและปริมาณ ที่กำหนดเป็นตัวเลขหรือคะแนน แทนลักษณะสิ่งที่ต้องการวัด

1.4.2 การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจหรือ วินิจฉัยเพื่อสรุปลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยข้อมูลหรือ รายละเอียดจากการวัดผล การสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบ กับการพิจารณา

2. ครู หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ทำการสอนในกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 34 โรงเรียน (เดิม สังกัดกรมสามัญศึกษา)

3. ช่วงชั้นที่ 3 หมายถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของการ ศึกษาภาคบังคับ

4. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่ครูได้รับ ซึ่งกำหนดเป็น 2 กลุ่ม คือ

4.1 ปริญญาตรี

4.2 ตั้งแต่ปริญญาโท ขึ้นไป

5. ประสบการณ์ในการสอนหมายถึง ระยะเวลาที่ครูปฏิบัติภารกิจการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แบ่งตามระยะเวลา ดังนี้

5.1 ประสบการณ์ในการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต่ำกว่า 10 ปี

5.2 ประสบการณ์ในการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนที่สอนระดับมัธยมศึกษา แบ่งตามจำนวนนักเรียน (ตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ) ดังนี้

6.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1 คน ถึง 499 คน

6.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500 คน ถึง 1,499 คน

6.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป

7. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งประกอบด้วยศาสตร์สาขาต่าง ๆ หลายแขนง มีลักษณะเป็นพหุปัญญา ประกอบด้วยสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 10)

8. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสาระของหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาชุมชนและสังคมแต่ละหลักสูตรท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2544)